

Tanker og bilder om et nordisk ord – et foster

Riitta Harjunen

Kjære tilhørere. Mange takk for at jeg får lov å snakke på finsk. Vi vet jo alle at når noen snakker, så beveges stemmebåndene til tilhørerne med. Slik har dere som er til stede ved denne konferansen, god anledning til å bevege deres stemmebånd med de forskjellige språk som tales her.

Oi maamme Suomi, synnyinmaa

Temaet for mitt bidrag har sin opprinnelse i et enkelt nordisk ord. Dette ordet har en historie. Det nordiske sommerstevnet som ble holdt midt i de finske urskoger i Orivesi i år 2000, hadde som tema: «Kalevala og antroposofi, samvit-tighet, skoleringsvei og helbredelseskrefter». Under avslutningen av det stevnet snakket vi i plenum om bildet «Pohjola», Norden. Hvor en finsk-svensk deltaker sier: «Det er et foster.» Dette ordet gjennomtrenger meg og danner bildet av en fødsel. Dette bildet vekker mitt indre. Ordet «foster», uttalt på svensk – vårt andre offisielle språk, lever videre i meg – i det finske språk.

Ordet klinger allerede fra over 100 år tilbake i vår nasjonalsang som er skrevet på svensk: «*Vårt land, vårt land, vårt fosterland*», på finsk: «*Oi maamme Suomi, synnyinmaa*», (*O mitt Finland, mitt fedreland*). Vår nasjonaldikter J.L. Runeberg har skrevet disse linjene i original på svensk.

Men ordet «et foster» som klinger fra munn til øre, rører ikke ved nasjonalistiske følelser i meg, det fører inn i et helt annet område. Et foster har på finsk følgende betydning: Embryo, skapelse, frukt, ja, alle nivåer av utviklingen: fra

urtilstanden – ennå i skapelsens fase, ennå ikke ferdig, via utviklingens faser, til det skapte, frukten ... det som blir til.

Det stiger frem fra fremtiden

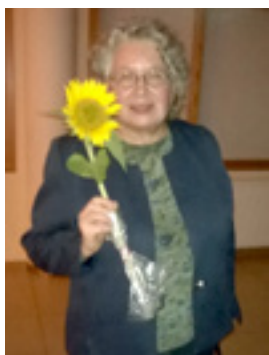
Ordet embryo strømmer ikke ut fra en eller annen fortid. Nei, det kommer direkte fra fremtiden, og ordets vesen oppflammer oss alle i det som skjer her og nå. Det stiger opp som et embryo for det samlede Norden (Pohjola). Nordens fremtid strømmer oss i møte. Dette kan vi iaktta med tankene på bevissthetsplanet.

Denne begivenheten i tidsstrømmen kan bringes sammen med sanseiakttagelser, med det som kan iakttas gjennom sansene. Som om vi nå kan iaktta fødselstilstanden med sansene. I det ytre kan vi både fra svensk og finsk side se hvordan landet hever seg i området rundt Höga kusten/ Kvarnen i Bottenviken i Finland og Sverige. Den fennoskandinaviske landheving har vært et kjent fenomen i flere hundre år. Ifølge offisiell vitenskap begynte dette ca år 5000 før Kristi fødsel.

Dette fenomenet var godt kjent i alle regioner rundt Bottenhavet og Bottenviken allerede i middelalderen, hvor landet kontinuerlig steg opp fra havet, slik at havnene ble for lave for skipsfarten. Fortest stiger landet på begge sidene av det smaleste stedet, mellom Vasa og Umeå, og her stiger landet med 9 millimeter pr år, det vil si cirka 1 meter på 100 år. Denne tendensen at landet stiger, strekker seg i nord opp til Nordishavet, i øst

til Kvitsjøen og Kamchatka-halvøya, i sør til enden av Danmarks Østersjøområde og i vest mot den norske Atlanterhavskysten.

La oss bringe denne tildragelsen som skjer trinnvis her i Norden, opp i vår bevissthet, selv om



Riitta Harjunen

den er usynlig for våre jordiske øyne: at kontinentene også i dette øyeblikk forskyver seg. Forskyvningen av kontinentene på jordkloden skjer hele tiden. Dette kan måles med metoder som dagens geologi har. Det afrikanske kontinentalplatået beveger seg mot det europeiske, det australske platået mot det kinesiske og det nordamerikanske mot det nordafrikanske. Stillehavsplatået forskyver seg under det søramerikanske. Og fremtidens største kontinent, Eurasia, er i ferd med å oppstå. Dette er begynnelsen på dannelsen av et mye større kontinent.

En ny fødsel

Fra de antroposofiske ledesetningene vet vi at det som har viste seg som liv i meget tidlige tider, ikke kan uttrykkes i tall. I begynnelsen av bevissthetssjelens tidsalder venter mennesket seg til å gripe verden i romlig-fysiske dimensjoner. Vitenskapelig forskning på det geologiske område viser at det som for lenge siden (ca 200 millioner år ifølge geologiske målestokk), var et helhetlig kontinent, nå kalt Pangea eller Pangaea, senere brøt opp i små og svært små deler.

Som følge av kontinentalplatenes bevegelser, vokser de oppsplittede verdener sammen igjen, de blir så og si født på nytt. Disse bevegelsene av kontinentalplatåene står i sammenheng med denne Nordens fødselstilstand som jeg har vist til. Men hva blir født på nytt?

Jordkjelvet i Nepal er et rystende eksempel på hvordan disse prosessene skjer stadig raskere. Enkelt sagt, et tegn på dette er hvordan

jordoppvarmingen påvirker hele jordklodens likevekt. Et voksende antall vitenskapsmenn advarer mot at menneskeskapt virksomhet vil føre til et økt antall jordskjelv, flodbølger og vulkanutbrudd i fremtiden.

Hvordan burde menneskenes forhold til jorden se ut?

Vi henter noen sitat fra Rudolf Steiners ledesetninger¹:

I den kosmiske nåtid finnes et avdødd makrokosmos. Men under tilblivelsen av dette er det ikke bare mennesket som er oppstått. Ut fra makrokosmos er også jorden oppstått.

Mennesket, som fra jorden har fått kreftene til å danne sin selvbevissthet, står jorden altfor inderlig nær til å kunne gjennomskue dens vesen. I den fulle utfoldelse av selvbevisstheten i bevissthetssjelens tidsalder har man vernet seg til å rette blikket mot den romlige dimensjon i verdensaltet og betrakte jorden som et støvkorn, noe ubetydelig i forhold til det fysisk-romlige verdensalt.

Derfor vil det i første omgang synes besynderlig når en åndelig anskuelse åpenbarer dette såkalte «støvkorns» sanne kosmiske betydning.

154. For den skuende bevissthet åpenbarer dette «støvkornet» seg som et kimanlegg til et nytt makrokosmos som er i ferd med å oppstå, mens det gamle viser seg som noe dødt. Det måtte dø for at mennesket med full bevissthet kunne avsondre seg fra det.

155. I den kosmiske nåtid tar mennesket del i det døde makrokosmos med sine tankekrefter, som virker befriende på det selv; med sine viljeskrefter, som ifølge deres vesen er skjult for det, tar mennesket del i det makrokosmos som på nytt spirer frem som jordvesen. Fortiden som kaster skygger, og fremtiden som inneholder virkelighetskimer, møter hverandre i den menneskelige vesenhet. Og dette møte er nåtidens menneskeliv.

1 Rudolf Steiner sitat 1: GA 26, Dornach 1962: «Antroposofiske ledesetninger», Mikaelmysteriet. Side 179: HVA ER JORDEN I VIRKELIGHETEN I MAKROKOSMOS? Norsk oversettelse av Jakob Kvalvaag. Utgitt av Antroposofisk Selskap i Norge i samarbeid med Antropos.

At dette forholdet seg slik blir straks klart for den skuende bevissthet når den begir seg inn i de åndsregioner som umiddelbart grenser til det fysiske, der man også finner Mikael's virksomhet.

Livet i alt jordisk blir gjennomsiktig når man gjennom Mikael's grunnlag fornemmer verdenskimen. Enhver planteform, enhver sten, de fremtrer for menneskesjelen i et nytt lys når den blir klar over hvordan ethvert av disse vesener gjennom sitt liv, gjennom sin skikkelse bidrar til at jorden som enhet er en embryonalkime i et makrokosmos som belives på nytt.

Spiralformede steinkretser

La oss nå se på Norden. I den tredje etteratlantiske kulturrepoken bygget menneskeheten spiralformede steinkretser. Rudolf Meyer beskriver i sin avhandling «Nordisk Apokalypse» hvordan steinkretsene oppstår:

«I de områdene i Norden hvor landet har hevet seg, finner man slike prehistoriske steinkretser, labyrinter. I disse områdene blir de kalt «Jatulis»-hager. I de europeiske land er de hyppigst å finne i Finland – over 100 i tallet! I landhevingsområdene i Norden har disse spiralsteinkretsene blitt reist ganske sent, ennå i det 16. - 18. århundre. På høyde med den finske siden hvor havet er på det smaleste (Vasa/Umeå), kan man finne dem på de ytterste skjær i fiskelandsbyer. De mest særpregete landdannelsene i Norden sentrerte seg i disse områdene. På finsk heter dette havsundet «Merenkurkku», det vil si «havhals».

Ordet havhals kan minne oss om den tilstanden som menneskets strupehode vil ha i fremtiden, og dets betydning som skapende kraft for fødselen av det nye mennesket. Også indianernes betegnelsen av spiralsteinkretsene passer godt i denne sammenheng: 'Uterus, gudinnens livmor'»

I forbindelse med at landet hever seg, rykker Finland og den skandinaviske halvøy mot hverandre. Vi kan anta at i løpet av tiden vil det oppstå en landskapsbro slik som det for svært lenge siden oppsto i Karelen mellom Finland og Russland. Når vi henter disse bildene inn i bevisstheten, så kan vi ta del i den vedvarende fødselshendelsen i

Norden og i verden som helhet. Med disse bildene kan vi i vårt indre bli ett med denne bevegelsehendelsen.

Et foster – en begynnelse

Når noe nytt skal oppstå, et foster, så handler det også om en begynnelse. Da Rudolf Steiner i 1913 kom til Finland for andre gang, beskrev han i den esoteriske timen 1.6.1913, stedet for menneskenes urbegynnelse i verden. Rudolf Steiner løfter det opp i bevisstheten og muliggjør erfaringen²:

Lørdag kveld/før søndagens sol.

Store omfattende Ånd.

Mange urbilder spiret frem av Ditt liv, den gang mine livskrefter ikke var. Du var.

Jeg løfter min sjel til Deg. Jeg var i Deg.

Jeg var en del av Dine krefter.

Du forbandt Deg med jordens urbegynnelse til

Livsolen,

og skjenket meg livskraften.

I Dine strålende livskrefter var jeg selv.

Du var.

Mine livskrefter strålte i Dine i rommet.

Mitt legeme begynte sin vorden i tiden

Du var.

I denne sammenhengen kan man også forstå de mystiske bildene i Kalevala, hvor erindringen lever med i bildene fra verdens urbegynnelse. Bildene er oppstått av den indre skuen hos innviede sjeler. Denne verdenstilværelses-form utviklet seg fra den skapende verdenstenkning som lå forut for tilværelsens faste tilstand. Dette var kjent som «menneskevesenets atmosfæriske værenstilstand». Jeg tar med nok et sitat fra Rudolf Meyer: «Åndsvitenskapen kaller dette tidsrommet den

² Sitat 2 Rudolf Steiner.; Vers (GA 266 C, Esoterisk time i Helsinki 1.6.1913):

hyperboeriske tid, som gikk forut for den lemuriske og atlantiske tid. Akkurat denne tiden er det som blir beskrevet i Kalevala. Det er tiden for det primitive klarsynet, hvor mennesket ved å se i en bestemt retning kunne iaktta bestemte åndelige vesener som kom dem i møte fra stjerneverdenen.»³

Sammenheng med Kristuskraften

Ved hjelp av vitenskapen om gralen og antroposofien, løfter Rudolf Steiner menneskenes urtilstand, som ligger langt tilbake i fortiden, inn i nåtiden. Derved gir han menneskene i bevissthetssjelens tidsalder muligheten til å kunne oppleve denne erfaringen i seg selv, skritt for skritt (graduale = gral). Det egne indre blir porten til erkjennelse av verden.

I ovennevnte esoteriske time i Finland betrakter Rudolf Steiner kvaliteten av jeg-opplevelsen hos menneskene i bevissthetssjelens tidsalder. Her beskriver han overgangen fra tidens begynnelse til situasjonen for menneskene etter mysteriet på Golgata. Rudolf Steiner sier⁴:

Som esoteriker er det mye som må bli annerledes for oss enn slik det er i det vanlige livet. Vi må begynne å føle oss som levende i det store sjelelig-åndelige hav som omgir oss, og vite at slik som vi fysisk er ett med verden rundt oss gjennom den felles luft som vi inn-ånder, slik er vi også omhyllt sjelelig-åndelig i den åndelige verden som omgir oss. Når vi våkner om morgenen, ånder vi inn ånden i et langt åndedrett, som er oss selv, og når vi sovner, ånder vi ut igjen – tilbake til den åndelige verden. Alt blir annerledes

³ Rudolf Meyer: *Nordische Apokalypse*, s. 959

⁴ Rudolf Steiners esoteriske time i Helsinki 1.6.1913 (GA 266C)



omkring oss. Når vi ser sollyset, ser vi som esoteriker ikke mer bare fysisk, men vi vet at uten sollyset kunne vi ikke føle oss som Jeg, slik at sollyset samtidig omslutter den jeg-skapende kraft i seg.

Med andre ord, man skaper sammenhengen mellom Kristuskraften som virker fra solen, og menneskets jeg.

Mellom himmel og jord

I foredragene fra 9., 14. og 15. november 1914 hvor Finland og Kalevala omhandles, taler Rudolf Steiner om sammenhengen mellom menneskets jeg og jorden. Han sier⁵:

Nå ser De hvordan menneskets egentlige Jeg, jordens gave, utvikler seg. Det kommer av at jordens ånder virker på det nedenfra og opp gjennom den jordiske materies maya. Nedenfra og opp, så og si gjennom den faste jord, virker jordåndene, og i vår syklus er det slik at disse jordåndene først og fremst blir brukt til å fremkalle menneskenes Jeg-natur.

⁵ R.Steiner GA 158: *Der Zusammenhang des Menschen mit der elementarischen Welt*, Dornach 9., 14., 15.11. 1914.

For vår tidsepoke er det jeg-skapende element avgjørende, det jordaktige elementet. I dette urbildet viser menneskets plass seg mellom himmel og jord, i krysningspunktet mellom himmel og jord. I samme foredrag hensetter Steiner menneskets sted langt inn i fremtiden, for en ny forståelse av naturen, for en ny oppgave, og sier⁶:

Bare når vi ser de formene som trer oss i møte i naturen som uttrykk for det åndelige, forstår vi naturen selv i sin sammenheng med menneskene, når vi ikke bare tankeløst ser på hav- og landegrensene, men forstår hva som kommer til uttrykk i disse formene. Mye foregår virkelig under bevissthetens terskel, og Formens ånder har ikke uten grunn satt inn naturens former. Disse formene kan bli forstått. De er uttrykk for indre vesenhet. Og når vi blir elever av Formens ånder, da danner vi selv formen som uttrykker hva som lever i det indre naturlige og det åndelige.

Slik skulle det også for eksempel bli dannet former på våre arkitraver over søylene som virkelig skulle være uttrykk for den åndelighet som skal skje innenfor bygget. Mennesket er tvers i gjennom liksom et vesen som er steget opp av overflaten på et hav, opp av et hav av realitet, en skjult realitet som det har dukket ned i.

Her ser de igjen et eksempel på at vi egentlig må trenge inn bak maya når vi virkelig vil forstå verden slik den er, nemlig når vi vil forstå menneskene med alt de synliggjør for oss. Da må vi ofte dukke ned i det som lever i mennesket uten at det vet det, eller som det lærer litt etter litt gjennom formidling.

Dø og bli til!

Denne nye oppgaven er menneskenes fødsel som medskapere. Dette klinger ut av et kjent dikt av Johann Wolfgang von Goethe «Selige Sehnsucht»:

«Und so lang du das nicht hast, Dieses: Stirb und Werde! Bist du nur ein Trüber Gast Auf der dunklen Erde».

6 R. Steiner GA 158: Der Zusammenhang des Menschen mit der elementarischen Welt, 14.11. 1914.

«Og så lenge du ikke har dette: Dø og bli til! Er du bare en dyster gjest på denne mørke jorden»

«Ja niin kauan kun sinä et omaa tätä: Kuole ja synny! Olet hämärän maan päällä ainoastaan hämärässä asuva vieras».

I et foredrag Rudolf Steiner holdt i Berlin om de kristelige mysterier (Rosenkreuzervisdom i eventyrdiktningen, Berlin 10.6.1911), gjengir han betydningen av diktets innhold: Dette «dø og bli til» er ikke den fysiske død, men at man ut fra seg selv skaper det nye menneske for å bli redskap for den åndelige verden. Ut av det fysiske legeme skal det bli et kraftredskap. I menneskene lever en lavere passiv natur og også et annet aktivt element. Mennesket kan ved hjelp av skoloring overvinne den nedre natur og så ved hjelp av ånden bli født, så og si «ut av sin ånd».

Den menneskelige vilje

Mennesket blir oppfordret til å ta hånd om sin egen utvikling, til å bli medskapende, til selv å skape det nye menneske, en ny skapning, et nytt foster. Forventningen til Nordens kultur er ikke en passiv tilstand, den venter på at mennesket blir skapende, at mennesket blir født på ny utfra den kosmiske ånd.

Dette året er jubileumsår for Kalevala. Det er 180 år siden *Kalevala* kom til syne. Aftenen før materialismens mørkeste tid samlet Elias Lönnrot i Karelen i Finland de sangene som Kalevala-eposet stammer fra. På samme tid samlet F. R. Fählmann og Friedrich Reinhold Kreutzwald sammen *Kalevipoeg*, Estlands nasjonalepos. Innholdet i begge eposene stammer fra de gamle mysterier. De inneholder virkelig store hemmeligheter med hensyn til mennesket og menneskets vilje.

Også det som den menneskelige vilje kan, kan betegnes som «et foster» hvor den menneskelige viljes evne ligger i embryologisk tilstand. Jordelementet er grunnlaget for viljens utvikling.

Mennesket utvikler sin vilje på jorden. Uten å inkarnere på jorden kan ikke menneskets vilje utfolde seg.

Den hollandske legen Bernard Lievegoed sier i sin bok *Om själens redning*⁷: «Vi må lære å lete etter urbildene. Vi må lære å tenke i prosesser og metamorfoser». Og i hans bok *Menneskelighetens åndelige utvikling*, sier han⁸: «Vidar-Mikaelstiden er kommet. Han søker modige mennesker som er forberedt på å kjempe de tyngste kamper».

Kalevala og utfordringene i vår tid

Fra Kalevalas verden henter vi grunnsubstansen som vi trenger i kampen mot motstandskreftene i denne bevissthetsjælens tidsalder her på jorden. I Kalevala finner vi urbildene i kampen som sjælens ulike vesensledd står overfor. For eksempel blir forstandssjælens synlig gjennom *Ilmarinen*, som får i oppgave å pløye slangeåkeren. Bjørnen overvinner dødsriket og fanger gjedden ut av dødsfloden. For å beherske alle disse oppgavene trenger han jern. Jernet blir fremstilt som grunnlaget for alt liv i menneskets kropp.

I Mikaelimagnasjonen beskriver Rudolf Steiner menneskehetens situasjon⁹:

De tildragelser, som for tiden utspiller seg i den ytre verden, den verden som er tilgjengelig for menneskets vanlige sansesiakttagelse – de viser oss at vi er kommet inn i en periode av tunge prøvelser. Og disse prøvelser som hele menneskeheten må gjennomgå, de vil stadig øke, de vil bli tyngre og tyngre. Vi lever i en tid da alle gamle sivilisasjonsformer, som vi ennu med urette holder på, vil synke i grus. Derfor er det i høyeste grad nødvendig at menneskene nu finner frem til noe nytt.

7 *Om själens redning*, Bernard Lievegoed (1992)

8 *Menneskelighetens åndelige utvikling*, Telleby Bokförlag Järna (1993).

9 Rudolf Steiner: *Erkeenglenes virke i årsløpet 5.10.1923 Mikaelimagnasjonen* (GA 229). Norsk oversettelse: Ingeborg Møller.

I foredraget «Folkepeos og Kalevalas vesen»¹⁰, holdt Helsinki 9.4.1912, påpeker Rudolf Steiner at man i Kalevala finner den åndelige holdning som mennesket trenger for å møte de utfordringene som det stilles overfor, for å rense sin lavere natur og bringe sitt åndelige vesen, Kantelen, til å klinge. Når jeg med Kalevalas språk regner opp disse utfordringene, vil de være kjent for alle ut fra vårt dagligliv:

Sorg: klangen er laget av sorg

Lidelse: skapt av lidelse

Tunge dager: fanget inn av tunge dager

De evig fattige: ulykke, elendighet – de fattiges modertre

Forargelse: strengene er satt sammen av forargelse

Andre hindringer: nagler av andre hindringer

Friedrich Rittelmeyer gir i sin meditasjonsbok oppdragelsen av viljen en sentral rolle.¹¹

De styrkende ordene fra Kalevala kan sammenlignes med bildene i evangeliene, eventyr og andre mysteriebilder, som man kan oppsøke om og om igjen for å få næring til sjelen.

Tre finske kunstnere om Kalevala

En gang ble flere kjente finske kunstnere bedt om å gi uttrykk for sine betraktninger til Kalevala i vår tid, enten med egne ord eller gjennom sin kunst. Jeg presenterer kort tankene til tre av disse kunstnerne:

Først *Juhana Blomsted*, som er maler:

«Jeg gjør mitt beste for å leve meg inn i den sjeleverden som toner gjennom Kalevalas dikt og sang. Jeg bevegges av den magien som de gamle tekstene i Kalevala har. Av natur er de barske, menneskelignende former. Når jeg går til steinblokkene som istiden har bragt med seg, stiger

10 «*Der Zusammenhang des Menschen mit der elementarischen Welt, Das Wesen nationaler Epen mit spezieellen Hinweis auf Kalevala*», Helsinki 9.4.1912. (GA 158, Dornach 1980).

11 *Det siteres fra Friedrich Rittelmeyer, Stuttgart 1973, Uranchhaus forlag, s. 185, sitatet er ikke med i den tyske teksten.*

det opp i meg en sterk opplevelse av nærvær. Når jeg så skaper mine egne verk, må jeg glemme alt det som ble skapt med bakgrunn i Kalevala. Jeg må finne urbildene i det sjelelandskapet som har sin opprinnelse i Kalevala-tankene.

På den måten er det en verdensfødsel slik det alltid skjer når et barn kommer til verden og lyset skiller seg fra mørket.

Slik oppstår kunstverket alltid ut av et tomrom, og kan sammenlignes med en verdensfødsel. I mine kunstverk har jeg alltid anstrengt meg for å bringe fram en slik fødselshendelse i en tettest mulig form, og bringe hvert skritt i denne prosessen i hele sitt mangfold av billeddannelse.

I disse arbeidene brukes pleksiglass; det frembringer speilbilder av betrakterens. Med dette vil jeg bringe til uttrykk den kjensgjerning at vi egentlig alltid lar oss gjennomskinne av disse urgamle urbildene.»

Så *Martti Aiha*. Han er skulptør:

«Väinämöinen drar av gårde for å tømre en båt, og til det trenger han tre ord. Disse finner han i buken til Antero Vipunen. Denne kjensgjerning kan man ikke overse: disse tre ordene i Kalevala. Slik jeg ser det, er det virkelig vidunderlig hva som kommer til syne i Kalevala. I eposet blir det en gang bekjentgjort hvilke ord Väinämöinen trenger – og senere, når Väinämöinen mottar disse ordene fra Antero Vipunens buk, blir de ikke nevnt. Det blir bare fremstilt at Väinämöinen finner ordene, og at han nå kan tømre sin båt. Det er virkelig forbausende at disse ordene helt personlig er forbundet med hvordan jeg tenker som kunstner. Når jeg nemlig leter etter en løsning på et kunstverk, så krever dette et slags merkelig ord, eller noe som gir nøkkelen til et intakt kunstverk, her slik at båten kan bli til.

'nå, da den gamle Väinämöinen hadde hørt disse ordene ...' da begynner prosessen. Når jeg leser Kalevala, da søker jeg ikke konkrete former, men jeg interesserer meg for den abstrakte tenkning som jeg finner der. Jeg undrer meg alltid over dette verkets transparen.

Da jeg for første gang besøkte stedet i

Viena-Karelen hvor min familie stammer fra, begynte jeg å gjøre meg tanker om transparen i kunstverkene. Er det overhodet mulig i en skulptur å fremstille en åndelig tilstand hvor det egne jeg har sin opprinnelse?

I dette arbeidets «tre ord», kan man se gjennom skulpturen, man kan gå gjennom – fra alle retninger – fra en ende til den andre. Ja, det finnes en grense og motstand, men man kan gå temmelig fritt gjennom, selv om verket med sin materie står i veien.»

Til slutt maleren *Kuutti Lavonen*. Hans beskrivelse vitner om hva mysterieforskerne gjentatte ganger fremstiller som gåtefulle egenskaper ved alle mysterier. Mysterienes vesentligste egenskap er at de finner sted hele tiden. De oppstår stadig på nytt. Og Lavonen sier det slik:

«Jeg interesserer meg ikke for helteskikkelser med klær vevd av grov lin og strikkeluer. Jeg har ikke noe imot helteskikkelser, for om jeg ville, kunne også jeg være en slik. Men når jeg skaper, må det skje ut fra en holdning som ligger meg på hjertet. En gang jeg skulle tegne skisser på Sicilia, kom det – som av seg selv – et tema som på et mystisk nivå kan kalles: Boreas møter Sephyr; Nordavinden møter sønnavinden».

Kuutti Lavonen leser fra Kalevala 9. rune om «blodstillingsverset»: *Veä päälle lehti, kultalumme, veren tielle telkkimeksi, tulevalle tukkeheksi, jne*, og fortsetter:

«Såret på Väinämöinens kne blir helbredet gjennom runen med ord som maner til blodstilling og helbredelse idet jernets opprinnelse blir beskrevet. For meg er særlig helbredelsen av såret avgjørende i dette verset. Denne helbredelsen er for meg synonymt med å skape kunst. Kunst er arbeid med sorg. Det er alltid sorgarbeid. Det er overvinnelse av egen sorg. Det er en sublimert, transponert, foredlet tilstand for sorgarbeid, løftet på et annet nivå. Dette budskapet deler kunstneren og også andre med samme erfaring.» Så langt Kuutti Lavonen. I denne runen i Kalevala takker Väinämöinen den allmektige Gud for helbredelsen, og gir anvisning om hvordan

man inderlig må innstille seg når man vil tømre en båt, eller en annen form for skapende arbeid. *Elkätte, etinen (tuleva) kansa, kansa vasta kasvavainen, veikaten (uhmamielin) venettä tehkö, ubkaellen kaartakana! Jumalass' on juoksun määrän Luojassa lopun asetus, ei wron osoannassa, vallassa väkevänkänä.*
Sitat fra Kalevala.

Eller slik Rudolf Steiner uttrykker seg i sjelekalenderen,¹² første uke i desember:

*Kan jeg erkjenne tilværet
at det finner seg igjen
i sjelens skapertrang?
Jeg føler at makt er meg skjendet
til beskjedent å innforlive
mitt eget selv i verdensselvet.*

Den nye kim – en vugge

Nå vil jeg gå inn på et annet synspunkt som bragte meg til ordet foster. Tema for den nye kime som et utviklingsbilde i fremtiden, det beskriver Rudolf Steiner i sin tale til de russiske tilhørerne 5.6.1913¹³. Jeg siterer kort noen få setninger:

(...) At teosofien må komme ut fra hver enkelts hjerte, (...) Slik er teosofien, mine kjære venner, i virkeligheten en fullstendig ny spire som må utvikles i våre sjeler, i våre hjerter, ut fra alt som den gamle menneskehets plante har hatt. Bare dette ene må vi beholde, som er universelt, det er dette ene som vi skuer i mysteriet på Golgata.

Og denne kimen, mine kjære venner, vil bære i seg bevisstheten om at denne blomsten må utfolde seg mer og mer på en ny og stadig ny måte.

Da kan Kristusimpulsen leve gjennom menneskehetens utvikling og likevel bli den samme, slik hver ny blomst bærer i seg den gamle blomstens kraft og

¹² Rudolf Steiners Sjelekalender, norsk oversettelse: Sophus Clausen.

¹³ Rudolf Steiner: *Esitelmästä "Ansprache für die russischen Zuhörer des Vortragszyklus «Die okkulten Grundlagen der Bhagavad Gita»*, Helsinki, 5. juni 1913 (GA 158).

skjønnhet. Men den vil samtidig være den samme som den i det mest intime vil være, en stadig ny og igjen på ny oppstått. En ny og atter ny virkende forståelse av det som vi i en ny begynnelse ble gitt i menneskehetens utvikling da blodet fløt fra de sår som den menneskelige skikkelse hadde tatt i mot for å oppleve døden innenfor menneskeheten.

La oss nå til slutt gå til glede og sang. Å bringe glede og sang hører begge deler med i Kalevala. Kalevalas språk i ord og bilder om verdens fødsel. I denne sangen skuer man langt tilbake i fortiden, man synger med fryd om den skapte verden. Med dette viser man ikke bare til den sanselige verden, men også på den verden som ligger under jordskorpen og bak himmelen. Denne sangen kan ses som en vugge for det som jeg ville tale om her.

Jo on meret kynnetytä, ilman pielet pistettyä.
Veetty viivat kallioihin, maat ja manteret sanottu.
Terve pilvi pohjoisessa, päivän koite koillisessa.
Terve päivä paistamahan, aurinko ylenemähän.
Terve kuu kumottamahan, kaunis kasvot näyttämähän.
Terve tähti tuikkimahan, pitkin öitä pilkkimähän.
Terve taivo kaartumahan, terve taivahan takaiset.
Terve maa, terve manner, terve manteren alaiset.
Gammel finsk folkediktning.

Her har jeg forsøkt å gi noen tanker og bilder som ordet «et foster» beveget i meg etter det nordiske stevnet i 2000. Man kan si under jordskorpen og bak himmelen.

Denne fødselstilstand som befinner seg universets status nascendi, ville jeg bringe hit til Goetheanum, til det sted hvor ordets grunnsten har sin opprinnelse. Og slik ville jeg bidra til temaet for denne konferansen: *Norden i Goetheanum og Goetheanum i Norden.*

Foredraget er oversatt fra finsk til tysk av Riita Harjunen og fra tysk til norsk av Rigmor Skålholt.